

**KOMUNITNÝ PLÁN SOCIÁLNYCH
SLUŽIEB OBCE RICHNAVA
NA ROKY 2018 - 2023**

OBSAH

ÚVOD	3
1 TEORETICKÉ VÝCHODISKÁ POSKYTOVANIA SOCIÁLNYCH SLUŽIEB	4
1.1 Úlohy a kompetencie obce v zmysle platných sociálnych zákonov	4
1.2 Strategické podklady k spracovaniu komunitného plánu	8
2 ANALYTICKÁ ČASŤ	10
2.1 Analýza súčasnej situácie obce vo vzťahu k sociálnej a demografickej oblasti.....	10
2.1.1 Demografia obce.....	10
2.1.2 Školstvo	12
2.1.3 Zdravotníctvo.....	13
2.1.4 Služby v obci	13
2.2 Stav poskytovaných služieb v obci	19
2.3 Požiadavky prijímateľov sociálnych služieb	20
2.4 SWOT analýza sociálnej oblasti	22
3 STRATEGICKÁ ČASŤ	25
Ciele a priority rozvoja sociálnych služieb	25
3.1 Rozvoj poskytovaných sociálnych služieb.....	25
3.2 Časový plán realizácie koncepcie rozvoja sociálnych služieb.....	26
3.3 Spôsob vyhodnocovania koncepcie rozvoja sociálnych služieb.....	27
ZÁVER	29
ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY	30

ÚVOD

Sociálne služby sú primárne cielené na podporu začleňovania ľudí do spoločnosti, zaistenie sociálnej súdržnosti a rozvinutie ich potenciálu v oblasti zamestnanosti a zamestnateľnosti obyvateľov. Pre slovenskú ekonomiku sú v súčasnosti charakteristické najmä nedostatok kapacity sociálnych služieb poskytovaných v domácom a komunitnom prostredí, potreba zabezpečenia udržateľnosti financovania sociálnych služieb, ako aj rozvoj ich kvality. Keďže zodpovednosť za túto oblasť je decentralizovaná, dostáva samospráva významné úlohy pri zabezpečovaní tejto oblasti. Súčasná sociálna situácia niektorých skupín nie je vyhovujúca, v dôsledku čoho sa obec Richnava zamerala na spracovanie strategického rozvojového dokumentu, ktorý by určil smerovanie obce v tejto oblasti a zabezpečil dobre fungujúcu sociálnu sieť na území obce, z ktorej by profitovala nielen obec samotná, ale aj širšie okolie obce, regiónu.

Obec Richnava si uvedomuje významné postavenie sociálnej oblasti a chápe sociálne služby ako súčasť verejných politík, kde sa presadzuje predovšetkým ľudský rozmer a dôraz na potreby a preferencie ich prijímateľov.

Aj v obci Richnava sa nachádzajú občania, ktorí sú v dôsledku ich nepriaznivej sociálnej situácie odkázaní na verejné, osobitne sociálne služby, pričom majú právo si uplatňovať svoje práva na slobodný a nezávislý život s podporou spoločnosti, založený na nediskriminačnom princípe. V obci sa tiež nachádzajú znevýhodnené skupiny osôb, ktoré v porovnaní s majoritným obyvateľstvom nemajú rovnakú štartovaciu čiaru, pričom obce sa snaží tieto rozdiely poskytovaním sociálnych služieb eliminovať.

Obec Richnava sa usiluje o zabezpečenie dôstojného života pre všetkých obyvateľov obce, s čím jej pomáha aj komunitné plánovanie. Obec sa rozhodla pre vypracovanie Komunitného plánu sociálnych služieb obce, ktorý preskúma potreby a požiadavky obyvateľov obce v tejto oblasti, zanalyzuje stav poskytovaných služieb v obci, prítomnosť znevýhodnených skupín a na základe toho stanoví ciele a priority, následne úlohy a opatrenia, s cieľom rozvoja sociálnych služieb na území obce, ktoré sa budú realizovať v nasledujúcich obdobiach.

1 TEORETICKÉ VÝCHODISKÁ POSKYTOVANIA SOCIÁLNYCH SLUŽIEB

Sociálne služby zahŕňajú rôzne činnosti, ktoré sú cieleňé na pomoc ľuďom v nepriaznivej sociálnej situácii, ktorí si sami nevedia zabezpečiť základné životné potreby alebo potrebujú pomoc z iných vážnych dôvodov za účelom, aby boli schopní viesť samostatný život a zachovali si určitý životný štandard. Sociálne služby sa zároveň usilujú o zníženie sociálnych problémov v spoločnosti ako dôsledku nerovností v príjmoch a postavení. Za najviac ohrozené skupiny obyvateľstva, ktoré využívajú sociálne služby sa radia najmä staršie osoby, rodiny s deťmi, osoby s telesným postihnutím, ako aj osoby, ktoré sa ocitli z rôznych príčin na okraji spoločnosti.

Vývoj a spôsoby poskytovania a financovania sociálnych služieb závisia od demografického, ekonomického a sociálneho vývoja daného územia, ako aj od najnovších trendov v sociálnej oblasti.

Sociálna služba je definovaná ako odborná činnosť, obslužná činnosť alebo ďalšia činnosť alebo súbor týchto činností, ktoré sú zamerané na:

- prevenciu vzniku nepriaznivej sociálnej situácie, riešenie nepriaznivej sociálnej situácie alebo zmiernenie nepriaznivej sociálnej situácie fyzickej osoby, rodiny alebo komunity,
- zachovanie, obnovu alebo rozvoj schopností fyzickej osoby viesť samostatný život a na podporu jej začlenenia do spoločnosti,
- zabezpečenie nevyhnutných podmienok na uspokojovanie základných životných potrieb fyzickej osoby,
- riešenie krízovej sociálnej situácie fyzickej osoby a rodiny,
- prevenciu sociálneho vylúčenia fyzickej osoby a rodiny.

1.1 Úlohy a kompetencie obce v zmysle platných sociálnych zákonov

V roku 2008 pristúpilo Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR k zásadnej zmene pri poskytovaní sociálnych služieb v Slovenskej republike. Prijatím **zákona NR SR č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní** (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov, ktorý

nadobudol účinnosť 1. januára 2009 sa stanovili nové postupy a formy poskytovania sociálnych služieb. V zákone o sociálnych službách sú podrobne upravené povinnosti poskytovateľa sociálnej služby. Ide napríklad o povinnosť poskytovateľa sociálnych služieb vypracovať a dodržiavať procedurálne, personálne a prevádzkové podmienky poskytovania sociálnych služieb tzv. štandardy kvality.

Zákon o sociálnych službách rozdeľuje sociálne služby do 5 skupín v závislosti od povahy nepriaznivej sociálnej situácie alebo od cieľovej skupiny, ktorej sú určené:

- 1) sociálne služby na zabezpečenie nevyhnutných podmienok na uspokojovanie základných životných potrieb (nocľaháreň, útulok, domov na pol ceste, nízkoprahové denné centrum, zariadenie núdzového bývania),
- 2) sociálne služby na podporu rodiny s deťmi (pomoc pri osobnej starostlivosti o dieťa a podpora zosúlad'ovania rodinného života, zariadenie dočasnej starostlivosti o deti, nízkoprahové denné centrum pre deti a rodinu),
- 3) sociálne služby na riešenie nepriaznivej sociálnej situácie z dôvodu ťažkého zdravotného postihnutia, nepriaznivého zdravotného stavu alebo z dôvodu dovŕšenia dôchodkového veku (zariadenie podporovaného bývania, zariadenie pre seniorov, zariadenie opatrovateľskej služby, rehabilitačné stredisko, domov sociálnych služieb, špecializované zariadenie, denný stacionár, opatrovateľská služba, prepravná služba, sprievodcovská a predčítateľská služba, tlmočnícka služba, sprostredkovanie osobnej asistencie, požičiavanie pomôcok),
- 4) sociálne služby s použitím telekomunikačných technológií (monitorovanie a signalizácia potreby pomoci, krízová pomoc poskytovaná prostredníctvom telekomunikačných technológií),
- 5) podporné služby (odľahčovacia služba, pomoc pri zabezpečení opatrovníckych práv a povinností, denné centrum, integračné centrum, jedáleň, práčovňa, stredisko osobnej hygieny).

Poskytovateľ sociálnej služby je povinný:

- prihliadať na individuálne potreby prijímateľa sociálnej služby,
- aktivizovať prijímateľa sociálnej služby podľa jeho schopností a možností,
- poskytovať sociálnu službu na odbornej úrovni,
- spolupracovať s rodinou, obcou a komunitou pri utváraní podmienok na návrat

prijímateľa sociálnej služby poskytovanej v zariadení s celoročnou pobytovou formou do prirodzeného rodinného prostredia alebo komunitného prostredia s prednostným poskytovaním sociálnej služby terénou formou, ambulantnou formou alebo týždennou pobytovou formou, a to so súhlasom prijímateľa sociálnej služby a pri rešpektovaní jeho osobných cieľov, potrieb, schopností a zdravotného stavu.

Obec je povinná vytvárať podmienky na podporu:

- a) komunitného rozvoja,
- b) komunitnej práce - odporu aktivít členov miestnej komunity k svojpomocnému riešeniu sociálnych problémov,
- c) komunitnej rehabilitácie - koordináciu činností subjektov obce (rodina, obec, vzdelávacie inštitúcie, poskytovatelia služieb zamestnanosti, poskytovatelia sociálnych služieb, poskytovatelia zdravotnej starostlivosti) vedúcich k obnove a rozvoju fyzických, mentálnych, pracovných schopností v nepriaznivej situácii a k podpore v začlenení sa do spoločnosti. Na tento účel slúžia komunitné centrá.

Rozvoj sociálnych služieb je jedným z predpokladov hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce, a preto je nevyhnutné, aby obec zohľadňovala rozvoj sociálnych služieb v súlade so stanovenými národnými prioritami. Obec má podľa zákona č. 448/2008 Z.z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej len podľa zákona) podľa § 80 povinnosť vypracovať a schváliť **komunitný plán sociálnych služieb** vo svojom územnom obvode, na základe ktorého vyšší územný celok vypracúva koncepciu rozvoja sociálnych služieb v spolupráci s inými poskytovateľmi a prijímateľmi sociálnych služieb v územnom obvode. Má vytvárať podmienky na podporu komunitného rozvoja, aby predchádzala vzniku alebo rozširovaniu nepriaznivých sociálnych situácií a riešila prípadné miestne sociálne problémy.

Obcou vypracovaný a schválený komunitný plán je nielen zákonom stanovená povinnosť, ale pomôže obci spoznať jej sociálnu situáciu, a tým lepšie zaviesť adekvátne sociálne služby. Je to záväzný dokument, nie však nemenný. Jeho cieľom je:

- posilňovať sociálnu súdržnosť, spolupatričnosť všetkých obyvateľov obce a

- zapájanie čo najširšieho spektra občanov do verejného života,
- plánovať sociálne smerovanie a uplatňovať sociálne služby tak, aby plnilo potreby všetkých sociálnych skupín v ich prirodzenom sociálnom prostredí,
 - skvalitňovať už existujúce sociálne služby,
 - predchádzať sociálnej izolácii či diskriminácii jednotlivcov, určitých sociálnych skupín,
 - opätovne začleňovať do komunity tých, ktorí z nej boli vylúčení alebo sú sociálne ohrození (alebo predstavujú pre obyvateľov hrozbu, vyvolávajú strach, neistotu).

Zákon o sociálnych službách stanovuje pôsobnosť obce a stanovuje jej nasledujúce

kompetencie a úlohy vo vzťahu ku komunitnému plánu:

OBEC:

- a) vypracúva, schvaľuje komunitný plán sociálnych služieb vo svojom územnom obvode,
- b) utvára podmienky na podporu komunitného rozvoja,
- c) je správnym orgánom v konaniach o:
 - 1) odkázanosti na sociálnu službu
 - v zariadení pre seniorov,
 - v zariadení opatrovateľskej služby,
 - v dennom stacionári,
 - v odkázanosti na opatrovateľskú službu,
 - v odkázanosti na prepravnú službu,
 - a ďalšie,
- d) vyhotovuje posudok o odkázanosti na sociálnu službu,
- e) poskytuje alebo zabezpečuje poskytovanie:
 - 1) sociálnej služby na zabezpečenie nevyhnutných podmienok na uspokojenie základných životných potrieb v nocľahárni, v nízkoprahovom dennom centre,
 - 2) sociálnej služby v nízkoprahovom dennom centre pre deti a rodinu, v zariadení pre seniorov, v zariadení opatrovateľskej služby a v dennom stacionári,
 - 3) opatrovateľskej služby,

- 4) prepravnej služby,
 - 5) odľahčovacej služby.
- f) poskytuje základné sociálne poradenstvo,
- g) môže poskytovať alebo zabezpečovať poskytovanie aj iných druhov sociálnej služby podľa §12,
- h) uzatvára zmluvu:
- 1) o poskytovaní sociálnej služby,
 - 2) o poskytnutí finančného príspevku pri odkázanosti fyzickej osoby na pomoc inej fyzickej osoby pri úkonoch sebaobsluhy a finančný príspevok na prevádzku sociálnej služby neverejnému poskytovateľovi sociálnej služby,
 - 3) o uhradení ekonomicky oprávnených nákladov podľa § 71 ods. 6 s inou obcou alebo iným poskytovateľom sociálnej služby, ktorého zriadila iná obec, alebo vyšší územný celok a ďalšie.

1.2 Strategické podklady k spracovaniu komunitného plánu

Pri spracovaní komunitného plánu je nutné rešpektovať a zohľadňovať viaceré stratégie a priority, ktoré sú definované v lokálnych, regionálnych, národných a európskych strategických dokumentoch. Konkrétne sa jedná o nasledujúce dokumenty:

a) miestne dokumenty

- Program rozvoja obce Richnava na roky 2016 - 2022,
- Územný plán obce Richnava,
- Konceptia nakladanie s odpadovými vodami v obci Richnava,

b) regionálne dokumenty

- Konceptia rozvoja sociálnych služieb v Košickom kraji na roky 2016-2020,

c) národné dokumenty

- Národné priority rozvoja sociálnych služieb,
- Stratégia deinštitucionalizácie systému sociálnych služieb a náhradnej starostlivosti v Slovenskej republike,
- Národný program aktívneho starnutia na roky 2014-2020,
- Kľúčové oblasti a akčné plány štátnej politiky voči mládeži v Slovenskej republike

MPSVR SR v júni 2009 vydalo **Národné priority rozvoja sociálnych služieb** ako záväzný dokument, vypracovaný v súlade so zákonom slúžiaci ako nástroj štátnej politiky rozvoja sociálnych služieb a taktiež systémovým vyjadrením záujmov, úloh a podporných opatrení vlády SR v tejto oblasti. Národné priority rozvoja sociálnych služieb sú odzrkadlením reálnej situácie poskytovania sociálnych služieb v SR (najmä ich nedostupnosť, nedostatočné materiálne technické zabezpečenie, personálne podmienky poskytovania sociálnych služieb) a vychádzajú z potrieb identifikovaných v rámci SR a zároveň z priorít Európskeho spoločenstva (dostupnosť, prístupnosť sociálnych služieb, ich finančná udržateľnosť).

Jedným z prierezových princípov národných priorít je deinštitucionalizácia sociálnych služieb a postupné znižovanie kapacity zariadení sociálnych služieb a prevádzkovanie zariadení s nízkou kapacitou (zariadenia rodinného typu) a podpora poskytovania terénnych a ambulantných sociálnych služieb a sociálnych služieb v zariadení s týždenným pobytom.

2 ANALYTICKÁ ČASŤ

2.1 Analýza súčasnej situácie obce vo vzťahu k sociálnej a demografickej oblasti

Základnou úlohou obce pri výkone samosprávy je starostlivosť o všestranný rozvoj svojho územia a o potreby jeho obyvateľov. Obec Richnava sa v rámci spracovania rozvojových a strategických dokumentov snaží práve o dosiahnutie tohto cieľa.

Obec Richnava leží vo východnom výbežku Hornádskej kotliny, pričom územie obce patrí do provincie Západné Karpaty a oblasti Slovenské Rudohorie. Centrum obce leží na súradnici 48° 55' 34" severnej zemepisnej šírky (N) a 20° 55' 17" východnej zemepisnej dĺžky (E).

V rámci územného členenia Slovenskej republiky sa obec Richnava zaraďuje do Košického samosprávneho kraja, do okresu Gelnica. Obec susedí s územím obce Kluknava, Hrišovce, Vít'az, Kaľava a mesto Krompachy.

2.1.1 Demografia obce

Prvá písomná zbierka o obci pochádza z roku 1300. V druhej polovici 13. storočia v obci vznikol strážny kráľovský hrad a obec Richnava sa stala strediskom hradného panstva. Prvým známym majiteľom bol comes Eugen, syn Jána „de Rychnou“. Po bitke pri Rozhanovciach od roku 1336 sa Richnava dostala do majetku Perínskych (Perényi) a v ich držbe zostala až do polovice 15. storočia. V auguste r. 1831 je Richnava na čele s richtárom Jurajom Harmanom, ako jedno z centier východoslovenského roľníckeho povstania, ktoré však bolo potlačené a vodcovia popravení. Po roku 1881 bola obec administratívne začlenená pod Spišskú župu; pred rokom 1960 pod okres Gelnica, kraj Košice; po roku 1960 pod okres Spišská Nová Ves, kraj Východoslovenský.

Aktuálny vývoj v demografickej oblasti je výsledkom základných demografických procesov reprodukcie, či už prirodzených alebo mechanických. V rozmedzí rokov 2000 - 2016 sa počet obyvateľov obce Richnava výrazne menil. Kým na začiatku sledovaného obdobia obec evidovala 1780 obyvateľov, k 31.12.2016 bol celkový počet obyvateľov 2878. V rámci sledovaného obdobia sa počet obyvateľov kontinuálne zvyšoval, pričom v roku 2016 dosiahol maximum. Z pohľadu rozdelenia obyvateľstva podľa pohlavia, je celkový počet mužov a žien v obci vyrovnaný, aj keď ženy mierne preyšujú počty mužov (o 28 v roku 2016).

	2000	2003	2006	2009	2012	2014	2015	2016
Počet sobášov	11	12	24	5	19	21	18	13
Počet rozvodov	3	0	0	1	1	1	1	2
Počet narodených	56	64	88	106	89	97	89	95
Počet zomretých	9	14	18	17	24	12	17	12
Počet prisťahovaných	38	11	89	29	4	35	13	9
Počet vystťahovaných	11	17	11	20	25	19	24	17
Celkový prírastok obyvateľstva	74	43	146	72	44	100	60	74

Na základe vybraných ukazovateľ a vývoja demografickej situácii v obci možno konštatovať, že v obci je dokumentovaný dlhodobý nárast celkového počtu obyvateľstva, ktorý je jednak dôsledkom pozitívneho prirodzeného prírastku v obci, kedy sa rodí niekoľkonásobne viac detí v porovnaní s celkovým počtom úmrtí, jednak dôsledkom kladného migračného salda, kedy počet prisťahovaných obyvateľov do obce prevažuje počet vystťahovaných z obce. Celkový prírastok je v celom sledovanom období rokov pozitívny, pričom sa jedná o pomerne vysoké hodnoty v porovnaní s celoslovenským priemerom.

Štruktúra obyvateľstva

- Podľa údajov zo Sčítania obyvateľov, domov a bytov z roku 2011, v obci dominuje **rómska národnosť**, ktorá tvorí viac ako **78% z celkovej populácie** v obci. K slovenskej národnosti sa prihlásilo 21,7%, pričom pri 1 obyvateľovi nebola národnosť zistená. K iným národnostiam sa obyvatelia obce Richnava nehlásia.
- Z hľadiska náboženského vyznania v obci dominuje **rímskokatolícke vierovyznanie**, ku ktorému sa hlási viac ako 70% z celkovej populácie. 52 občanov (1,83%) patrí ku gréckokatolíckej cirkvi, 55 (1,93%) občanov ku kresťanským zborom, 9 (0,32%) občanov k evanjelickej cirkvi augsburského vyznania, 13 (0,46%) k reformovanej kresťanskej cirkvi, 4 (0,14%) k pravoslávnej cirkvi, 2 (0,07%) k náboženskej spoločnosti Jehovovi svedkovia, 1 (0,04%) k apoštolskej cirkvi. Takmer pri štvrtine obyvateľstva je vierovyznanie neznáme.

- V kontexte úrovne vzdelanosti populácie obce, ktorá sa stáva jedným z predpokladov významne vplývajúcim na celkovú schopnosť rozvoja územia, možno konštatovať, že vidiecky charakter územia sa výrazne podpísal pod vzdelanostnú úroveň obyvateľstva. Pri obyvateľov obce dominuje **základné vzdelanie**, ktoré dosiahlo viac ako 20% obyvateľstva. Vysokoškolské vzdelanie dosiahlo len 1,65% obyvateľstva. **Bez ukončeného vzdelanie je v obci viac ako 36%** obyvateľstva, čo je významne ovplyvnené najmä prítomnosťou rómskeho etnika v obci.

- Z pohľadu ekonomickej aktivity obyvateľstva možno konštatovať, že **nezamestnanosť v obci je alarmujúco vysoká**, predovšetkým v marginalizovaných rómskych komunitách a sociálne odkázaných komunitách. Pretrvávajúca chudoba, **chýbajúce pracovné návyky** a morálka, ako aj nedostačujúca odborná kvalifikácia pracovníkov má negatívny vplyv a dopad na rozvojové zámery obce. Jedným z problémov je aj nesamostatnosť rómskej populácie, v mnohých prípadoch sa nedokážu spoločensky začleniť a uplatniť na trhu práce.

Ekonomická aktivita	Počet obyvateľov
Pracujúci	379
Pracujúci dôchodcovia	17
Osoby na materskej a rodičovskej dovolenke	26
Nezamestnaní	314
Osoby v domácnosti študenti	5
Deti	1087
Iné	90
Dôchodcovia	237
Nezistené	503

2.1.2 Školstvo

V obci Richnava sa zo školských zariadení nachádza materská škola a špeciálna základná škola. Základná škola sa v obci nenachádza a deti dochádzajú za základným vzdelaním do obce Kluknava.

Materská škola je prevádzkovaná obcou Richnava.

Špeciálna základná škola je štátnou školou, ktorá zabezpečuje výchovu a vzdelávanie žiakov s mentálnym postihnutím, pričom od 1.1.2002 získala právnu subjektivitu a funguje ako nezisková organizácia. V školskom roku 2017/2018 školu navštevuje 122 žiakov, z toho

34 na prvom stupni a 88 na druhom stupni. Výchovno-vzdelávací proces prebieha v 14 triedach. V školskom roku 2017/2018 v škole pôsobí 17 učiteľov, 1 asistent učiteľa, 2 ekonomickí zamestnanci a 3 nepedagogický zamestnanci, ktorí zabezpečujú prevádzku zariadenia. Poslaním školy je nielen vzdelávanie mentálne postihnutých žiakov, ale aj starostlivosť po stránke výchovnej, poradenskej, záujmovej, kultúrnej a rekreačnej.

2.1.3 Zdravotníctvo

Vzhľadom na veľkosť obce sa v Richnave nenachádzajú žiadne zdravotnícke zariadenia, ani lekár, alebo iné zariadenia poskytujúce sociálne služby. Najbližšie takéto zariadenia sa nachádzajú v blízkom okolí - v obci Kluknava, v meste Krompachy, v okresnom meste Gelnica, prípadne v Spišskej Novej Vsi. V obci absentujú funkčné sociálne zariadenia. Najbližšie zariadenia pre seniorov sa nachádzajú v Krompachoch, Gelnici, Spišskej Novej Vsi a Nálepkove.

2.1.4 Služby v obci

V rámci verejnej vybavenosti obce je pre obyvateľov k dispozícii len futbalové ihrisko, ktoré však nie je pre potreby obyvateľov postačujúce a nie je možné ho celoročne využívať. Taktiež v obci absentuje multifunkčná športová plocha, ktorá by umožňovala aktívne trávenie voľného času.

Z ďalších zariadení je v obci k dispozícii kultúrny dom, knižnica, požiarna zbrojnica, stav týchto budov je však dezolátny a neumožňuje ich adekvátne využitie. Budova kultúrneho domu je nefunkčná a obyvatelia tak nemajú priestor na organizovanie kultúrno-spoločenských podujatí. V obci nie je vybudovaný ani priestor pre obecný úrad, na tieto účely je využívaná budova materskej školy. Vzhľadom na občiansku vybavenosť obce, obyvatelia vyhľadávajú niektoré služby v obci Kluknava, v meste Krompachy, Gelnica a Spišská Nová Ves. Tieto miesta sú dobre dostupné vzhľadom na ich blízkosť.

Veľkosť obce je aj v prípade komerčnej vybavenosti limitujúcim faktorom. Nachádza sa tu pohostinstvo a tiež malé predajne s potravinami. Pošta sa v obci nenachádza.

2.1.5 Nezamestnanosť

Nízka vzdelanostná úroveň obyvateľov v obci sa priamo odráža na počte nezamestnaných v obci Richnava. Od roku 1996 počet nezamestnaných rastie, aj keď nárast počtu nezamestnaných nie je taký rýchly ako nárast celkovej populácie v obci.

Okres Gelnica, do ktorého patrí obec Richnava, má v rámci Košického samosprávneho kraja jednu z najvyšších mier nezamestnanosti - na úrovni 12,6%. Vyššia nezamestnanosť sa v 10/2017 dokumentovala len v okrese Sobrance. Priemerná hodnota miery nezamestnanosti v kraji sa nachádza na úrovni

rok	Uchádzači o zamestnanie
1996	302
2000	384
2003	444
2006	381
2009	396
2012	437
2014	441
2015	456

9,96%. V obci je problém najmä s dlhodobou nezamestnanosťou obyvateľov, obzvlášť v marginalizovaných rómskych komunitách a sociálne vylúčených skupinách obyvateľstva.

2.1.6 Znevýhodnené skupiny

Cieľovým zameraním sociálnej práce je nielen jednotlivec, ale predovšetkým skupina, komunita a sociálne prejavy, ktoré sa skupín dotýkajú. Znevýhodnené skupiny sú definované spoločným znakom odvodeným od sociálneho znevýhodnenia, teda od znaku, ktorý ho posúva do polohy závislosti na iných osobách alebo na štátnych opatreniach. Úbytok populácie, jej starnutie a migrácia spôsobujú konštantný pokles celkového počtu obyvateľov komunity, čo sa odráža na problémovom rozvoji oblasti sociálnych služieb. Keďže starnutie obyvateľstva nie je možné zastaviť, je potrebné venovať zvýšenú pozornosť práve tejto oblasti a plánovať sociálne služby v kontexte tohto indikátora.

Obec Richnava definovala na svojom území tieto sociálne znevýhodnené skupiny:

- marginalizované rómske skupiny,
- starší občania - seniori,
- nezamestnaní,
- deti a mládež,
- občania so sociálnymi a spoločenskými problémami.

Pre znevýhodnené skupiny a sociálne odkázaných občanov je dôležité, či je služba poskytovaná bezplatne alebo je potrebné za službu platiť. Za väčšinu služieb je nutné platiť,

avšak časť nákladov berie na seba obec. Obec Richnava v rámci existujúcich kompetencií v oblasti sociálnej politiky zabezpečuje viaceré úlohy:

- ✓ príspevok pre deti zo sociálne znevýhodneného prostredia (ÚPSVaR),
- ✓ príspevok pre žiakov na stravu v hmotnej núdzi (ÚPSVaR),
- ✓ príspevok pre žiakov na školské potreby (ÚPSVaR),
- ✓ jednorázové dávky z rozpočtu obce,
- ✓ príspevok na dopravu za dieťaťom v detskom domove z rozpočtu obce.

Marginalizované rómske skupiny

Marginalizované rómske komunity predstavujú v obci Richnava chudobné a sociálne vylúčené skupiny obyvateľov, ktoré majú obmedzený prístup k verejným službám, tovarom, zdrojom a zároveň majú obmedzený kontakt s obyvateľmi obce žijúcimi mimo osídlenia. V segregovanej časti obce žije približne 2400 obyvateľov. Obec Richnava definovala najmä nasledujúcej problémy rómskej populácie v obci:

- nesamostatnosť rómskej populácie, nemožnosť začleniť sa a uplatniť sa na trhu práce,
- zlá technická a sociálna infraštruktúra v rómskej osade,
- nízky hygienický štandard rómskych domácností,
- rýchly nárast rómskej populácie,
- nízka vzdelanostná úroveň rómskeho obyvateľstva a s tým súvisiaca vysoká dlhodobá nezamestnanosť.

V rámci tejto znevýhodnenej a ohrozenej skupiny je nevyhnutné realizovať rôzne druhy sociálnych služieb - terénne práce, sociálne poradenstvo, aktivačné činnosti, vzdelávacie aktivity. Obec Richnava sa prostredníctvom rôznych projektov snaží o zlepšenie súčasných podmienok v osade, čo vedie Rómov k zodpovednosti, pomáha im získavať sociálne zručnosti, učiť ich čeliť problémom. Práca s marginalizovanými rómskymi skupinami je však pomerne náročná a pokroky v týchto oblastiach nie sú okamžite viditeľné. Obec však rešpektuje pri práci s týmito občanmi kultúrny kódex ich komunity, snaží sa vytvoriť prostredie pre aktívnu pomoc obyvateľom, ktorý sa ocitli v nepriaznivej sociálnej situácii.

Obec nie je schopná svojpomocne prefinancovať zlepšenie v sociálnej oblasti tejto skupiny, preto sa situáciu snaží riešiť prostredníctvom rôznych projektov financovaných zo

štátneho rozpočtu, príp. zo zdrojov Európskej únie. Obec bola úspešná v niekoľkých projektoch týkajúcich sa MRK. Konkrétne sa jedná o tieto projekty:

- **Miestna občianska poriadková služba v obci Richnava** (12/2017 - 11/2020) - projekt vytvorí 16 pracovných miest pre členov miestnej poriadkovej služby, ktoré sú vhodné pre členov MRK - projekt pomôže znížiť negatívne spoločenské javy, ako je páchanie majetkovej trestnej činnosti, drobné priestupky, fetovanie detí a mladistvých, záškoláctvo, bezpečnosť a poriadok na cestách, rušenie verejného poriadku, čím sa zlepši spolunažívanie v obci Richnava a v lokalitách so zvýšeným podielom MRK.
- národný projekt **Terénna sociálna práca a terénna práca v obciach s prítomnosťou marginalizovaných rómskych komunit** (09/2017 -), ktorého cieľom je zvýšenie finančnej gramotnosti, zamestnateľnosti a zamestnanosti marginalizovaných komunit, predovšetkým Rómov. V rámci projektu bude zabezpečená profesionalizácia sociálnej práce v rómskych komunitách, poskytovanie asistencie Rómom, ktorým chýbajú základné zručnosti a funkčná gramotnosť, ako aj podpora vzdelávania.
- národný projekt **Terénna sociálna práca** (06/2013 - 10/2015), ktorý bol zameraný na zabezpečenie efektívneho spôsobu podpory výkonu terénnej sociálnej práce v obciach, kde sa nachádzajú skupiny sociálne vylúčené alebo ohrozené sociálnym vylúčením. Pre tieto cieľové skupiny projekt zaistil zlepšenie dostupnosti a prístupu k poskytovaným službám, ako aj znížil administratívne zaťaženie zapojených obcí.

Starší občania

Starší občania sú pre potreby komunitného plánu dôležitou skupinou, ktorá si z demografického hľadiska vyžaduje najväčšiu pozornosť zo strany poskytovateľa sociálnej služby. Sociálne služby sú poskytované občanom, ktorí dosiahli vek rozhodný pre priznanie starobného dôchodku a ocitli sa v situácii vyžadujúcej podporu komunity. Pre túto skupinu sú typické tieto prejavy:

- predlžovanie individuálneho, ako aj priemerného veku,
- nárast chorobnosti a závislosti na sociálnej pomoci,
- zvýšené riziko straty partnera a s tým súvisiace sociálne a ekonomické zmeny,

- pretrvávajúci potenciál jednotlivcov pre vlastný prospech, ako aj pre prospech komunity.

Obec Richnava je pomerne unikátna celkovým počtom seniorov v obci. Napriek tomu, že celosvetovo dochádza k starnutiu populácie, v obci tvoril celkový počet seniorov (nad 65 rokov) v roku 2011 len takmer 4% z celkovej populácie. Obec Richnava si však uvedomuje trend starnutia populácie a v dlhodobom horizonte možný demografický boom, keď sa produktívni občania preklopia do skupiny poproduktívneho veku, ako zvýšené požiadavky seniorov na poskytovanie sociálnych služieb, preto sa chce v budúcom období zamerať na rozvoj poskytovania sociálnych služieb určených primárne pre túto skupinu a byť tak pripravená na situáciu, ktorá v budúcnosti určite v obci Richnava nastane.

Nezamestnaní občania

Občan vedený v evidencii uchádzačov o zamestnanie viac ako 12 mesiacov je chápaný ako znevýhodnená osoba na trhu práce, čo je predovšetkým spôsobené hrozbou poklesu pracovných návykov u tejto osoby. Obec Richnava v spolupráci s Ústredím práce, sociálnych vecí a rodiny Krompachy organizuje verejnoprospešné práce alebo menšie obecné služby, v rámci čoho podporuje udržiavanie pracovných návykov u osôb, ktoré majú problém uplatniť sa, alebo ktoré prišli o prácu kvôli nedostatočnému vzdelaniu. Obec k 15.12.2017 zamestnáva týchto občanov nasledovne:

- v rámci zamestnávania občanov podľa § 54 zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov pracujú v obci **10 občania**,
- v rámci menších obecných služieb pre obec podľa § 52 zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (aktivačné práce) - **50 osôb**,
- v rámci práce na dohodu podľa §12 zákona č. 417/2013 Z.z. o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov medzi úradom a organizátorom zamestnáva obec **230 občanov**,
- v rámci práce na dohodu podľa §10 zákona č. 417/2013 Z.z. o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov medzi úradom a organizátorom zamestnáva obec **13 občanov**.

Obec sa v rámci aktívnej spolupráce s úradom práce snaží o integráciu nezamestnaných občanov, príp. znevýhodnených skupín na trhu práce, prostredníctvom udržiavania pracovných návykov u týchto občanov. Najmä dlhodobo nezamestnaní občania, navyknutí na pravidelný príjem sociálnych dávok, upadajú častokrát do pasivity a rezignácie. Tieto dávky v mnohým prípadoch vplyvajú na občanov skôr demotivačne, keďže poberatelia týchto dávok sa nesnažia zmeniť svoju sociálnu a životnú situáciu. Práce realizované takto zamestnanými občanmi majú pozitívny dopad aj na samotnú obec. Jedná sa primárne o tieto prínosy:

- zlepšenie ekonomických podmienok, sociálnych i kultúrnych podmienok v obci, ako aj podmienok samotných občanov,
- tvorbu, ochranu, udržiavanie a zlepšovanie životného prostredia obyvateľov obce Richnava,
- podpora vzdelávania a získavania skúseností u dlhodobo nezamestnaných občanov,
- rozvoj a ochrana duchovných a kultúrnych hodnôt,
- rozvoj a podpora komunitnej činnosti v obci.

Deti a mládež

Jedná sa o cieľovú skupinu, kde príjemcami sociálnych služieb sú predovšetkým:

- jednotlivé ohrozené deti, mládež a mladí dospelí, ktorí sa nachádzajú v nepriaznivej alebo krízovej sociálnej situácii, pre ktorú je potrebné nastaviť súbor opatrení na odstránenie, zmiernenie a zamedzenie prehlbovania alebo opakovania porúch psychického, fyzického a sociálneho vývinu a je potrebné poskytnúť pomoc v závislosti od závažnosti poruchy a situácie.
- deti žijúce v nevyhovujúcom rodinnom prostredí (zanedbávané deti a mládež zo strany rodičov – nedostatočná úroveň záujmu a starostlivosti o výchovu, zabezpečovanie základných životných potrieb a pod.), deti zo sociálne slabších rodín, deti ohrozené syndrómom CAN (týrané, zneužívané a zanedbávané deti), deti a mládež s poruchami správania a s tendenciami k asociálnemu správaniu, deti s problémom záškoláctva, „mladí dospelí“ po ukončení ústavnej starostlivosti.

Zistenie presnej početnosti cieľovej skupiny nie je možné, nakoľko sa štatisticky nesleduje. Z demografickej analýzy je možné stanoviť iba percentuálny podiel mládeže,

ktorý sa podľa údajov z SODB 2011 nachádza na úrovni približne 44% (v súčte detí a študentov do 15 rokov). V komplexe skupiny detí a mládeže je potrebné zdôrazniť možnosti voľnočasových aktivít a vybudovanú sociálnu infraštruktúru v obci práve pre túto skupinu. Materská škola pravidelne organizuje mnoho aktivít v rámci výchovno-vzdelávacej činnosti. Jedná sa najmä o tieto aktivity - divadielka, turistické vychádzky do okolitej prírody, besiedky, sadenia tulipánov, tvorivé dielne, rôzne športové aktivity, mikulášsky večierok, pečenie koláčov a pod. Pre starších sú v obci k dispozícii futbalové ihrisko, ktoré však nemá vyhovujúci stav.

Občania so sociálnymi a spoločenskými problémami

Keďže sa jedná o najrôznorodjšiu skupinu znevýhodnených osôb, jej potreby, prístupy k nej, ako aj formy a nástroje sociálnej pomoci vo vzťahu k tejto skupine vyžadujú individuálne riešenia. Do skupiny občanov so sociálnymi a spoločenskými problémami obec zaraďuje týchto občanov:

- občania bez domova,
- občania prepustení z výkonu trestu odňatia slobody a ústavu na výkon väzby,
- občania spoločensky neprispôsobiví,
- závislí občania,

V rámci tejto skupiny osôb je potrebné zaistiť priebežnú terénnu sociálnu prácu, pomoc k svojpomoci podporou programov a projektov zameraných na sociálnu inklúziu alebo využívaním rôznych foriem zamestnávania tejto cieľovej skupiny.

2.2 Stav poskytovaných služieb v obci

Sociálna infraštruktúra je primárne určená na uspokojovanie potrieb obyvateľstva, pričom jej rozmiestňovanie vychádza zo štruktúry osídlenia a veľkosti obce. V rámci rozdelenia kompetencií zo strany štátu zodpovedá za sociálnu službu a terénnu sociálnu prácu obec.

Opatrovateľská služba v obci Richnava v súčasnosti nie je poskytovaná, čo je predovšetkým dôsledkom nízkeho podielu starších občanov na celkovej populácii v obci. V budúcom období sa však obec plánuje zamerať aj na zabezpečenie tejto sociálnej služby.

Obec v súčasnom období poskytuje v rámci sociálnych služieb pre obyvateľov obce

najmä poradenstvo - priamo na obecnom úrade, príp. prostredníctvom terénnych pracovníkov, ktorí pracujú najmä s MRK. Z pohľadu sociálnej infraštruktúry je v obci dostupný kultúrny dom, dom smútku, cintorín, kostol, materská škola, futbalové ihrisko, obecná knižnica, obchody, pohostinstvá, požiarna zbrojnica, obecný rozhlas, špeciálna škola. Vybudovanie sociálnej infraštruktúry je dané najmä veľkosťou obce a potrebami obyvateľov. Za službami, ktoré v obci absentujú sú obyvatelia obce Richnava nútení dochádzať do okolitých obcí a miest, ktoré sú dobre dostupné.

V obci sa nenachádza žiadne zariadenie pre seniorov. Najbližšie takéto zariadenia, ktoré poskytujú celodennú starostlivosť sa nachádzajú v Krompachoch, Gelnici, Spišskej Novej Vsi, Nálepke. V budúcom období však vyvstáva hrozba prestarnutia populácie a potreba zvyšovania kapacít týchto zariadení, príp. potreba budovania nových zariadení pre seniorov.

Obec Richnava v súčasnom období poskytuje najmä tieto sociálne služby:

- základné poradenstvo v oblasti sociálnych služieb,
- funkcia osobitného príjemcu sociálnych dávok,
- návštevy jubilujúcich starších občanov,
- pomoc v krízových situáciách (živelné pohromy, rôzne druhy rodinných tragédií a pod.),
- v prípade potreby zabezpečenie stravovania odkázaných, ako aj zabezpečenie terénnej sociálnej práce.

2.3 Požiadavky prijímateľov sociálnych služieb

Obec Richnava v budúcich obdobiach uvažuje naďalej s nárastom obyvateľstva - najmä v skupine znevýhodnených marginalizovaných skupín, čo sa odrazí na raste obyvateľov v skupine predproduktívneho veku. Celkovo však bude dochádzať aj k nárastu skupín v produktívnom a poproduktívnom veku. V dôsledku toho sa požiadavky na sociálne služby budú zvyšovať a je potrebné zahrnúť tieto skutočnosti aj do finančného plánovania obce. Keďže priamo na území obce sa sociálne zariadenia nenachádzajú, obyvatelia obce tieto služby využívajú v blízkom okolí.

Keďže požiadavky na poskytovanie sociálnych služieb budú rásť, s ohľadom na budúce potreby obyvateľov obce by bolo vhodné orientovať sa na:

- rozširovanie foriem poskytovaných sociálnych služieb na území obce podľa konkrétnych požiadaviek obyvateľstva,
- rozširovanie možností aktívneho trávenia voľného času v obci pre všetky vekové skupiny obyvateľstva,
- rozširovanie relaxačných a oddychových zón v obci.

Práve orientácia na tieto kľúčové disparity pomôže posilniť sociálnu a ekonomickú stabilitu obce Richnava.

V rámci prípravy komunitného plánu obe boli do plánovania rozvoja sociálnych služieb zahrnutí aj občania Richnavy, ktorí mali možnosť vyjadriť svoje požiadavky a postoje k sociálnej oblasti, ako aj preferencie do budúcich období prostredníctvom dotazníkového prieskumu. Terénni pracovníci navštívili aj marginalizované skupiny obyvateľov obce a na túto oblasť sa ich priamo dotazovali. Z výsledkov prieskumu vyplýva, že obyvatelia obce sú v prevažnej miere s bývaním v obci a s poskytovaním služieb v obci nespokojní, príp. čiastočne nespokojní. Spokojní so životom v obci a poskytovaním služieb je 15,2% zo všetkých respondentov (prieskumu sa zúčastnilo celkovo 112 obyvateľov). Majoritný počet obyvateľov by sa v prípade potreby informácií o niektorej sociálnej službe obrátilo priamo na obecný úrad (80,4%), príp. by sa informovali u človeka, ktorý podobný problém riešil v minulosti (40,2%). V prípade trvalého postihnutia člena rodiny by respondenti zastili opateru svojpomocne (39,3%), využili by služby poskytované v domácom prostredí (37,5%), príp. by sa spoliehali na pomoc inštitúcií (46,4%). Zo služieb, ktoré obyvatelia obce Richnava najviac využívajú, príp. v minulosti využívali respondenti označili poradenstvo (64,4%). 19% respondentov nevyužíva, ani v minulosti nevyužívali žiadne sociálne služby poskytované obcou. Za najviac ohrozené skupiny považujú respondenti v obci Richnava najmä seniorov (38,7%), mladé rodiny a rodiny s malými deťmi (29,7%), ako aj dlhodobo nezamestnaných občanov (13,5%). Z pohľadu budúcich období odporúčali respondenti obci zamerať sa najmä na vytvorenie klubu mládeže a klubu dôchodcov, na vybudovanie denného stacionára a nízkoprahového centra, sociálneho bývania, možností kultúrneho a športového vyžitia. Značná časť respondentov upriamovala pozornosť na potreby zabezpečenia prístupu k pitnej vody, zlepšenie možností hygieny a zabezpečenie technickej infraštruktúry pre skupiny marginalizovaných Rómov, ktorí žijú v osadách. Výsledky dotazníkového prieskumu, ako aj profil respondenta sú obsiahnuté v Prílohe, ktorá

sa nachádza na konci komunitného plánu. Výsledky prieskumu obyvateľov obec rešpektovala a začlenila ich priamo do aktivít a opatrení, ktoré bude v nasledujúcom období realizovať s cieľom rozvoja oblasti sociálnych služieb.

2.4 SWOT analýza sociálnej oblasti

SWOT analýza (Strong points, Weak points, Oportunities, Threats) kompletizuje a zoraďuje vnútorné silné a slabé stránky, vonkajšie príležitosti a ohrozenia podľa dôležitosti. SWOT analýza je východiskom pre formulovanie stratégie, ktorá vznikne ako súlad medzi vnútornými vlastnosťami a vonkajším prostredím. Ide najmä o vzájomné porovnávanie vnútorných silných a slabých stránok obce a možností a ohrození, ktoré pôsobia na ďalší rozvoj územia z vonkajšieho prostredia.

SILNÉ STRÁNKY

- + existencia materskej školy, špeciálnej základnej školy,
- + prítomnosť maloobchodných prevádzok priamo v obci,
- + záujem občanov o veci verejné a podpora rozvoja sociálnej oblasti,
- + vidiecke prostredie obce a jej okolia,
- + blízkosť okresného mesta a mesta Krompachy,
- + aktívna sociálna inklúzia príslušníkov MRK do majoritnej spoločnosti,
- + demografický rast,
- + aktívny prístup samosprávy k riešeniu problémov v sociálnej oblasti.

SLABÉ STRÁNKY

- vysoká nezamestnanosť v obci a nedostatok pracovných miest priamo v obci,
- nízka vzdelanostná úroveň obyvateľstva,
- absencia základnej školy v obci a nevyhnutnosť dochádzania do okolitých obcí a miest,
- nedostatočne zabezpečená kontinuita sociálnej a zdravotnej starostlivosti pri dlhodobej odkázanosti na pomoc inej osoby,

- absencia zdravotného strediska a lekárne na území obce,
- nerozvinutá kultúrna a agrárna turistika,
- nedostatok vlastných finančných prostriedkov pre rozvoj sociálnej oblasti,
- nedostatočne vybudovaná základná infraštruktúra v obci - absencia kanalizácie, absencia obecného vodovodu,
- absencia oddychových zón, športovísk, detských ihrísk,
- absencia komunitného centra,
- nevyhovujúci stav obecných budov,
- sociálna izolácia obyvateľov z MRK,
- nedostatočná prevencia voči kriminalite a možným protispoločenským konaniam.

PRÍLEŽITOSTI

- + využívanie podpory štrukturálnych fondov EÚ,
- + rozvoj cestovného ruchu a agroturistiky v regióne,
- + zvyšovanie zodpovednosti obce za riešenie lokálnych problémov,
- + strednodobé a dlhodobé plánovanie obce,
- + ciele opatrení podľa miestnych potrieb,
- + zapojenie obyvateľov do plánovania sociálnej oblasti,
- + záujem o integráciu rómskej komunity do života majoritnej spoločnosti,
- + podpora mladých rodín a znevýhodnených skupín,
- + podpora a rozvoj dobrovoľníctva a spolkovej činnosti.

OHROZENIA

- nárast sociálnych kategórií občanov vyžadujúcich sociálne služby,
- nízke príjmy seniorov a MRK, ktoré neumožnia platenie za sociálne služby,
- rýchly nárast počtu obyvateľstva,
- nedostatočná osвета v oblasti ochrany životného prostredia,
- prehlbujúca sa izolácia MRK a existujúce predsudky a diskriminácia zo strany majoritného obyvateľstva voči Rómom,
- legislatívne zmeny,
- výskyt civilizačných chorôb a epidémií,

- dôsledky zmeny klímy, ktoré prinášaj nové ohrozenia,
- zhoršenie, príp. rozpad spoločenských, komunitných, rodinných vzťahov.

3 STRATEGICKÁ ČASŤ

Ciele a priority rozvoja sociálnych služieb

3.1 Rozvoj poskytovaných sociálnych služieb

Národné priority rozvoja sociálnych služieb sa orientujú na tieto základné oblasti:

- a) podpora zotrvania klienta v prirodzenom prostredí rozvojom terénnych sociálnych služieb,
- b) rozvoj ambulantných sociálnych služieb a pobytových sociálnych služieb v zariadení s denným a týždenným pobytom,
- c) zvýšenie kvality a humanizácia poskytovaných sociálnych služieb prostredníctvom rekonštrukcie, rozširovania, modernizácie a budovania zariadení sociálnych služieb,
- d) vzdelávanie zamestnancov v oblasti sociálnych služieb.

Komunitný plán sociálnych služieb je strednodobým strategickým dokumentom, ktorý analyzuje súčasný stav a navrhuje nasledovné odporúčania a priority, ktorých realizácia prispeje k lepšiemu a efektívnejšiemu zabezpečeniu sociálnych služieb v obci. Obec Richnava si v kontexte tohto zámeru definovala strategický cieľ v oblasti sociálnych služieb:

Cieľom obce Richnava je vytvoriť na území obce podmienky pre poskytovanie sociálnych služieb v súlade s potrebami znevýhodnených osôb, ako aj ostatných obyvateľov obce Richnava a zvýšiť tak kvalitatívnu úroveň života obyvateľov obce.

Uvedený cieľ je možné dosiahnuť spoluprácou viacerých sektorov, subjektov a partnerov. Dôležitou otázkou však je dostupnosť finančných prostriedkov. V súčasnosti je možné financovať sociálne služby prostredníctvom príspevkov z vyššieho územného celku, prostredníctvom nenávratných finančných príspevkov z zo štrukturálnych fondov EÚ, z príspevkov z Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR, z rozpočtu obce, zo sponzorských darov.

Obec Richnava si pre nasledujúce roky určila v rámci sociálnej oblasti tieto opatrenia:

Špecifické ciele a priority rozvoja sociálnych služieb na území obce Richnava	
Cieľ 1: Zabezpečiť poskytovanie sociálnych služieb na základe potrieb jednotlivých sociálnych skupín obyvateľstva v zmysle zákona o sociálnych službách.	
Cieľ 2: Vytvoriť ponuku komunitne poskytovaných sociálnych služieb s dôrazom na rozvoj sociálnych služieb pre marginalizované skupiny, pre rodiny s deťmi, sociálne slabšie rodiny a pre rodiny, ktoré sa starajú o odkázaného člena rodiny.	
Cieľ 3: Zvýšiť informovanosť obyvateľov obce o možnostiach poskytovania sociálnych služieb obcou a poskytovať kvalitné poradenstvo pre znevýhodnené skupiny.	
Cieľ 4: Zlepšiť integráciu MRK do majoritného obyvateľstva.	
Opatrenia rozvoja sociálnych služieb na území obce Richnava	
1.1	Zabezpečiť kvalitné poskytovanie sociálneho poradenstva <ul style="list-style-type: none"> ➤ zamestnancami Obecného úradu ➤ terénnymi sociálnymi pracovníkmi ➤ v spolupráci s ÚPSVaR
2.1	Realizovať propagačné a informačné aktivity týkajúce sa možností a podmienok sociálneho poradenstva v obci (webová stránka obce, obecná tabuľa, informačné prednášky, terénni pracovníci)
3.1	Zapojiť sa do nových národných projektov podpory opatrovateľskej služby poskytovanej v domácnostiach občanov
4.1	Vybudovať komunitné centrum a zariadenie pre seniorov v obci
5.1	Zabezpečiť služby denného stacionára a poskytovanie zdravotných služieb na území obce Richnava.

3.2 Časový plán realizácie koncepcie rozvoja sociálnych služieb

Komunitný plán sociálnych služieb obce Richnava úzko participuje a kooperuje s Programom rozvoja obce. Čiastkovým cieľom kooperácie týchto dokumentov je vytvoriť podmienky pre skvalitnenie spoločenského života v obci a zvýšenie životnej úrovne obyvateľstva.

Keďže finančné možnosti obce sú pre tento rok ohraničené, požiadavku na rozvoj sociálnej oblasti je nutné zahrnúť do rozpočtu na ďalšie roky a programové obdobia. Obec vzhľadom na svoju možnosť a finančné zdroje nie je schopná svojpomocne realizovať plánovaný rozvoj sociálnej oblasti. Na jednotlivé priority rozvoja sa obec bude snažiť získať nenávratné finančné príspevky, ktoré by pomohli rýchlejšie realizovať stanovené priority. časový horizont realizácie opatrení komunitného plánu sociálnych služieb, ako aj zodpovedné osoby, ktoré budú tieto opatrenia koordinovať stanoví Obecné zastupiteľstvo

obce Richnava.

3.3 Spôsob vyhodnocovania koncepcie rozvoja sociálnych služieb

Rozvoj sociálnej oblasti je možné dosiahnuť len prostredníctvom aktívne účasti obyvateľov obce na komunitnom plánovaní. Obyvatelia obce by mali svoje potreby a požiadavky v oblasti poskytovania sociálnych služieb vyjadriť, aby bola obec schopná reflektovať na skutočné potreby občanov. Predstavitelia samosprávy a poverené osoby sa budú v nasledujúcich rokoch snažiť o priebežné monitorovanie týchto potrieb, následné posudzovanie a vytváranie finančných rezerv, ktoré umožnia realizovanie potrieb občanov v sociálnej oblasti.

Komunitný plán obce predstavuje pre sociálnu oblasť usmernenie a stratégiu, ktorou sa obec chce pre nasledujúce obdobie riadiť, pričom záväznosť tohto dokumentu je potrebné chápať v kontexte všetkých subjektov pôsobiacich na území obce - podnikateľské subjekty, odborné organizácie, štátne orgány, mimovládny sektor a pod. Dokument je základným podkladom pre tvorbu sociálnych projektov.

Občania, príp. subjekty pôsobiace na území obce sa do komunitného plánovania môžu zapojiť prostredníctvom nasledujúcich krokov:

- písomnými návrhmi, ktoré budú odovzdané poverenému pracovníkovi zodpovednému za sociálnu oblasť na Obecnom úrade Richnava,
- ústnymi návrhmi občanov na rokovaníach OZ alebo na obecnom úrade, kde sa vyhotoví úradný záznam o predložení návrhu, ktorý predkladateľ potvrdí svojim podpisom,
- účasťou obyvateľov na verejných zhromaždeniach obce Richnava.

Komunitný plán je možné meniť, príp. dopĺňať, ak sa zmenia priority obce, alebo obec získa mimoriadne finančné prostriedky na konkrétne potreby v obci, príp. sa vyskytnú nové návrhy a podnety na poskytovanie sociálnych služieb v obci Richnava. Predkladateľ návrhy na modifikáciu dokumentu bude v právomoci starostu obce a poslancov OZ. Občania a inštitúcie môžu tiež v písomnej forme predložiť návrhy na modifikáciu strategického dokumentu. Na zasadnutiach OZ v termíne schvaľovania obecného rozpočtu predložia poslanci informácie o návrhoch modifikácii a OZ bude rokovať o ich relevantnosti. Ak doplnenie KP bude spojené s možnosťou získať finančné prostriedky, alebo bude vyvolané

inou nevyhnutnou potrebou, môže sa kvôli tomu tiež iniciovať mimoriadne zasadnutie Obecného zastupiteľstva.

Obecné zastupiteľstvo obce Richnava je povinné minimálne raz ročne prerokovať Správu o sociálnej situácii v obci a podľa zistených skutočností aplikovať požiadavky a návrhy do Komunitného plánu obce. Na rokovanie zastupiteľstva bude predložená správa o plnení úloh Komunitného plánu sociálnych služieb, aktuálnej situácii a aktualizácii úloh obce v oblasti sociálnych služieb na budúce obdobie. Počas roka sa môže každý poslanec OZ oboznámiť s priebehom plnenia komunitného plánu v priestoroch Obecného úradu Richnava.

Za implementáciu, aktualizáciu a komunikáciu Komunitného plánu sociálnych služieb obce sú zodpovedné volené a výkonné orgány samosprávy obce Richnava - starosta obce a Obecné zastupiteľstvo.

ZÁVER

Obec Richnava sa pri komunitnom plánovaní zamerala najmä na základné skupiny, pre ktoré je nevyhnutné plánovať sociálne služby. Jedná sa o skupiny MRK, deti a mládeže, starších obyvateľov – seniorov, občanov so zdravotným postihnutím a ich rodiny, osoby ohrozené týraním a zneužívaním, neprispôsobivých občanov, ľudí bez domova, ľudí závislých od návykových látok, jednotlivcov po výkone trestu, nezamestnaných občanov.

Obec dôkladne zvažovala členenie sociálnych skupín, aby bola schopná efektívne zacieliť a kombinovať konkrétne opatrenia pre danú sociálnu skupinu. Obec Richnava sa týmto spôsobom snaží o zotrvanie obyvateľov obce v ich prirodzenom sociálnom prostredí. Obec verí, že strategický dokument pomôže zvýšiť dostupnosť a kvalitu sociálnych služieb, ako aj rozšíriť ich ponuku na území obce Richnava. Plán stanovuje krátkodobé ciele a priority, smeruje k dosiahnutiu dlhodobej vízie rozvoja sociálnych služieb a riadi rozvojové procesy, ktoré umožnia naplnenie potrieb jednotlivých sociálnych skupín. Sociálne služby na základe plánovania a spracovania dokumentu sú presne a jasne definované, pričom zodpovedajú miestnym špecifikám a potrebám jednotlivých občanov.

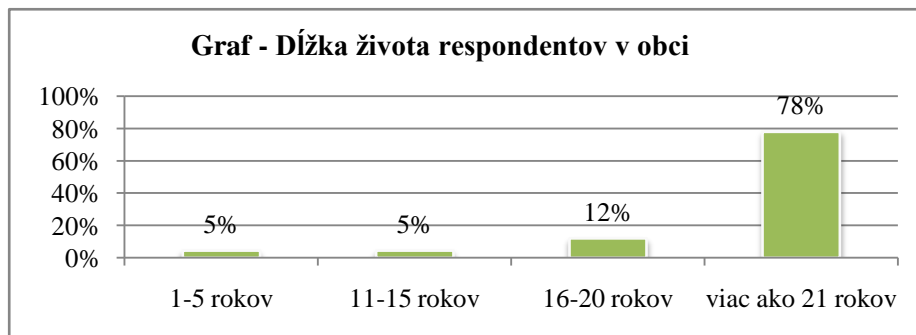
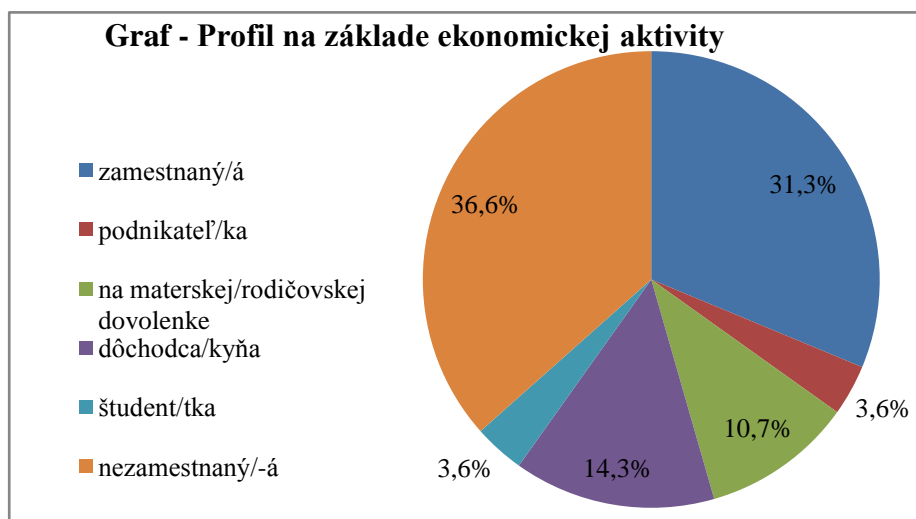
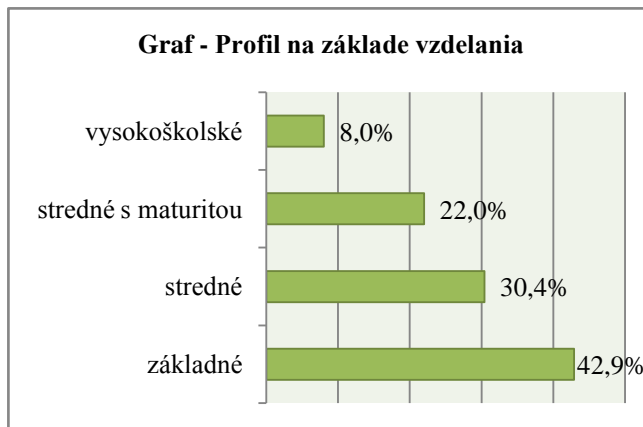
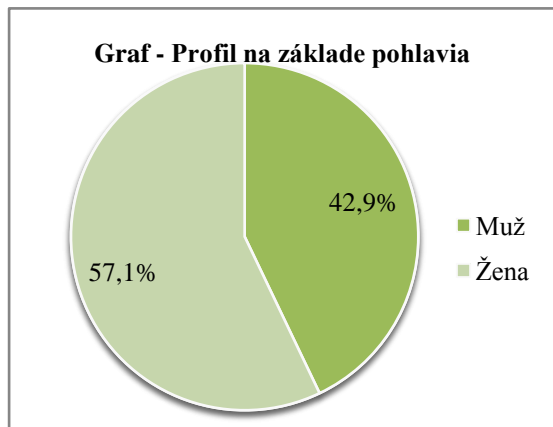
Obec má dostatok predpokladov, miestneho prírodného i kultúrneho potenciálu a počiatočného investičného kapitálu, ako aj vlastnú snahu a presvedčenie vedenia obce na to, aby obyvatelia boli v budúcnosti zameraní viac na využívanie miestnych zdrojov a tradícií, čo je predpokladom zvýšenia zamestnanosti, zabráneniu odchodu mladých a vzdelaných ľudí z obce a zvyšovanie životnej úrovne či zlepšovanie kvality života obyvateľov obce. Obec verí, že práce komunitný plán napomôže obce pri riešení existujúcich problémov v sociálnej oblasti a nasmeruje obec na cestu trvalo udržateľného rozvoja sociálnej oblasti.

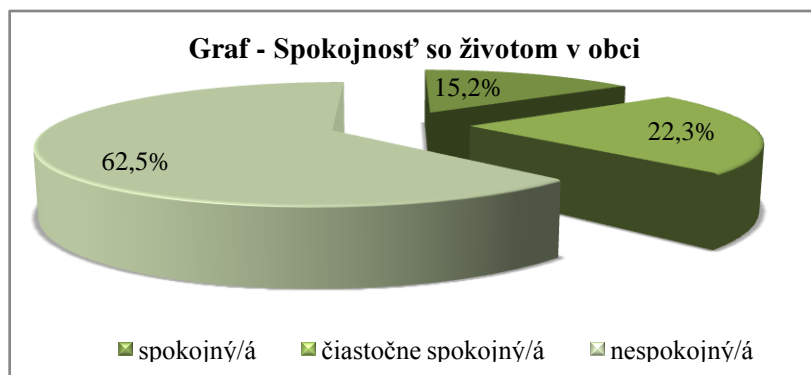
ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY

- Národné priority rozvoja sociálnych služieb – MPSVR SR (2009)
- Zákon NR SR č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách v znení neskorších právnych predpisov
- Zákon c.305/2005 Z.z. o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kuratele
- Zákon c. 601/2003 Z.z. o životnom minime
- Zákon c.369/90 Zb. o obecnom zriadení v platnom znení,
- Štatistický úrad Slovenskej republiky
- Sčítanie obyvateľov, domov a bytov 2011
- Program rozvoja obce Richnava 2016-2022

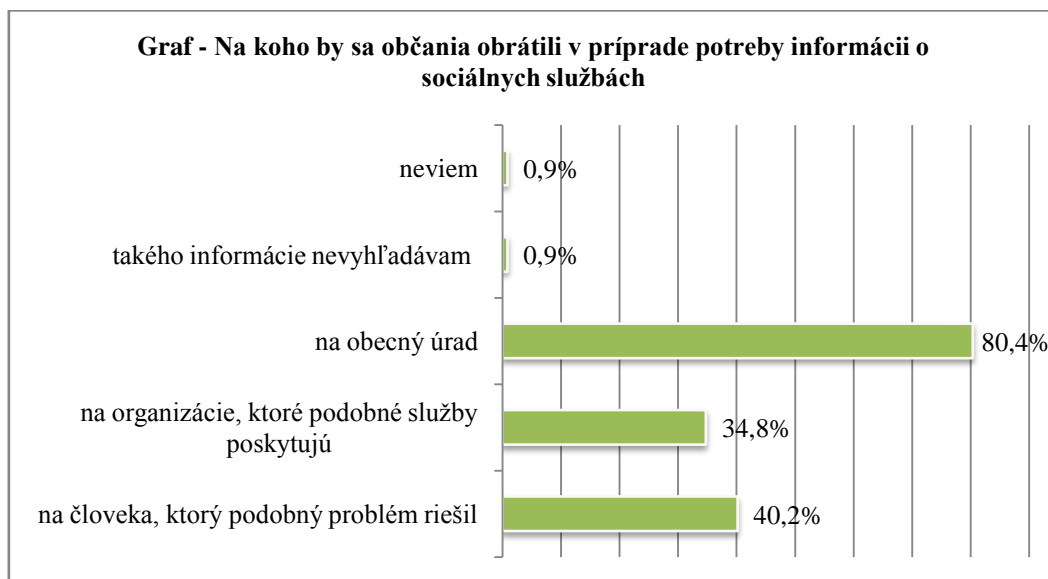
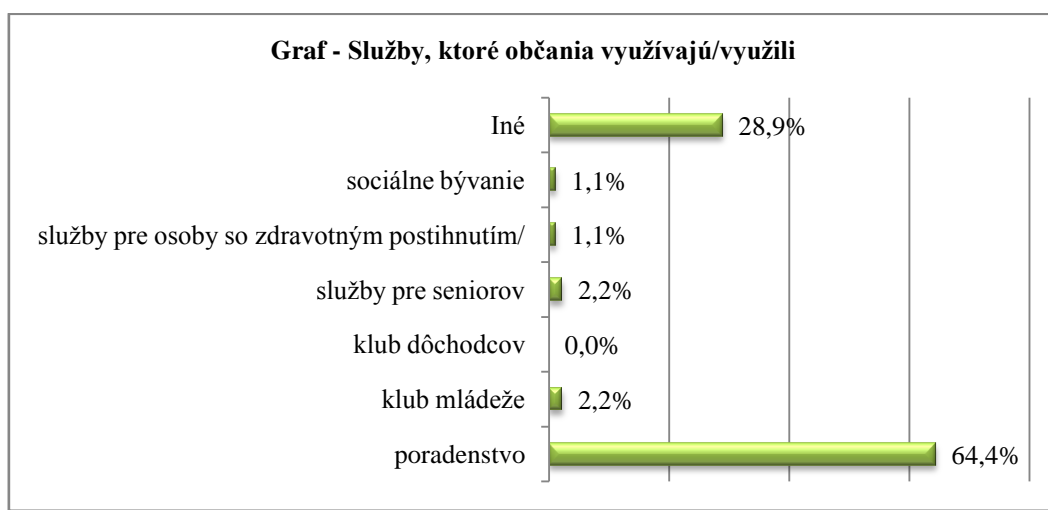
PRÍLOHA - Vyhodnotenie dotazníkového prieskumu obyvateľov obce

A: Profil respondenta

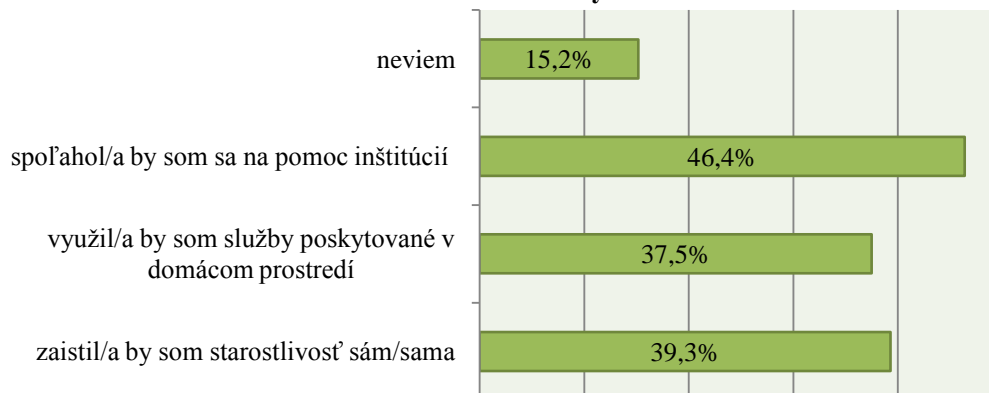

B: Postoje respondentov k službám v sociálnej oblasti

Graf - Ako by občania postupovali v prípade trvalého postihnutia člena ich rodiny

Hlavné zameranie obce v budúcom období podľa návrhov občanov

Klub mládeže

Denný stacionár

Nízkoprahové centrum

Opatrovateľská starostlivosť

Sociálne bývanie

Zabezpečenie vody, hygieny, starostlivosti o Rómov

Vysporiadanie pozemkov a legálne bývanie

Kultúrne a športové vyžitie

Zlepšenie technickej infraštruktúry

Aktivity pre deti a mládež, pre seniorov

Vybudovanie detského a multifunkčného ihriska

Klub dôchodcov